

שיעורו השבועי
של מרן הראשון לציון
הרב יצחק יוסף שליט"א
בנושאים אקטואליים
בתוכנית "קבלת שבת"

צנין מצחק

פרשת תולדות תשפ"ד | גיליון 402

כנושא:

דיני הפרשת חלה

הפרשת חלה בערב שבת

אשה שיש לה פנאי, מצוה שתכין עיסה בשיעור חלה (שהוא שיעור 1560 גרם) ותפריש ממנה חלה בערב שבת. כמו שכתב הרמ"א (סי' רמב).

ואע"פ שכיום יש חלות מצויות בשוק ולא חסר בכבוד שבת. והטעם שכתב הרמ"א (שם) אינו שייך כיום. אולם כיון שיש עוד טעם בענין זה, לפמ"ש בבראשית רבה (פ"ז) שכיון שהאשה איבדה חלתו של עולם שהוא אדם הראשון, על כן מתקנת ענין זה ע"י שמפרישה חלה. וענין זה שייך גם בזמנינו. ע"כ אשה שיכולה בודאי שתפריש חלה בערב שבת. (א"ה. וראה עוד בילקוט יוסף שבת ח"א ס"ס רמב. ובאוצר דינים עמ' תרעז ס"א). ונאמר קצת מהלכות הפרשת חלה.

עיקר מצות חלה

א. נאמר בתורה והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה לה', ראשית עריסותיכם, חלה תרימו תרומה. ולפיכך מצות עשה להפריש חלה מן העיסה, וליתנה לכהן. (ובזמנינו שורפין את החלה, כאשר יבואר). (אוצר דינים לאשה ולבת עמוד תרכט)

ב. יש אומרים שמצות חלה אינה מצוה חיובית על האדם, אלא הרי היא מצוה קיומית, שאם רוצה לאכול מעיסתו מצוה עליו להפריש חלה, ולתקן את עיסתו בהפרשת חלה. ויש אומרים שהיא מצוה חיובית על האדם. (אוצר דינים לאשה ולבת עמוד תרכט)

ג. לא חייבה התורה להפריש חלה אלא בארץ ישראל בלבד, שנאמר, והיה באכלכם מלחם הארץ. (ראה להלן סעיף ו). וגם בארץ ישראל אין החיוב מן התורה אלא בזמן שכל ישראל שם, שנאמר בבואכם בביאת כולכם, ולא ביאת מקצתכם. לפיכך חלה בזמן הזה בארץ ישראל (שאין רוב היהודים נמצאים בארץ ישראל), אינה אלא מדרבנן, ובכל ספק בזמן הזה אזלינן לקולא. (אוצר דינים לאשה ולבת עמוד תרל)

ד. יש מי שאומר שאשה שנסתפקה אם הפרישה חלה או לא, יש לילך בזה להקל, ככל ספק דרבנן דנקטינן לקולא, ואף שהעיסה בחזקת איסור, וגם חשיבא כדבר שיש לו מתירין, שיכול להתירה על ידי הפרשה (בלי ברכה), אפילו הכי אזלינן בזה להקל. וטוב להחמיר ולהפריש בלא ברכה. (אוצר דינים לאשה ולבת עמוד תרלא)

ה. מפרישין חלה בחוץ לארץ (בכל הארצות) מדברי סופרים, כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל. ומברכים על הפרשת חלה כמו שמברכים בארץ ישראל. (אוצר דינים שם עמוד תרלג)

שיעור חלה

ו. מה שנאמר בתורה ראשית עריסותיכם, מדין תורה אין לזה שיעור,

ואפילו אם הפריש כל שהוא, פטר את העיסה. רק שלא יעשה כל עיסתו חלה, אלא ישיר ממנה מעט. אבל מדברי סופרים מפרישין כמות של חלק אחד מעשרים וארבעה בעיסה. ומאפייה העושה למכור מפרישין חלה בכמות של חלק אחד מארבעים ושמונה בעיסה. ואולם בזמן הזה שהחלה אסורה באכילה לכהנים מפני הטומאה, והחלה בלאו הכי נשרפת, נוטלים חלה כל שהוא, ואין צריך להחמיר ליטול אחד ממ"ח בעיסה. וכן כיום אין מפרישין ב' חלות, אלא די בחלה אחת שאותה שורפין באש. ויש מהאשכנזים שנוהגים להפריש שיעור כזית. (אוצר דינים לאשה ולבת מהדורה שניה, שנת תשס"ה עמ' תרלג)

ז. אחר ההפרשה שורפין את החלה באש, ולכתחלה אין לזרוק את החלה לאשפה ולזלזל בקדושת חלה. ויש אומרים שלא ישרפו את החלה עם היסק התנור, אלא ישרפו החלה בפני עצמה, כדי שלא ליהנות ממנה. ולכן נוהגים להשליך את החלה לתנור קודם שאופים בה. ויש מתירין, ונוהגים להקל בזה. (אוצר דינים שם עמוד תרלז)

ח. אולם אם אי אפשר לשרוף את החלה שהפרישו, מכל סיבה שהיא, יש לעטוף אותה בנייר היטב, ולזרוקה לאשפה. וכן לאחר ששרף את החלה מותר לו לזרוקה לאשפה, כיון שכבר נעשתה מצוותה, ואין בזה משום זלזול במצוה. (אוצר דינים לאשה ולבת עמוד תרלז)

ט. אשה שהפרישה חלה ולא הספיקה לשרופה, והחלה נאבדה, או שתינוק או עוף אכלה, אינה צריכה להפריש חלה אחרת, שכבר נתקיימה המצוה והעיסה נפטרה בעצם ההפרשה. (אוצר דינים לאשה ולבת מהדורת תשס"ה, עמוד תרלז)

חלה שנתערבה

י. חלה שהופרשה מהעיסה, ונתערבה שוב בעיסה קודם שהספיקו לשרופה, אם יש בעיסה אחד ומאה כנגד החלה, הרי היא מתבטלת והעיסה מותרת באכילה וחוזר להפריש שוב. ואם אין בעיסה שיעור ק"א כדי לבטלה, ילך לחכם ויתיר לו את נדר ההפרשה. ואע"פ שבשעת ההפרשה בירך, והרי החכם עוקר את הנדר מעיקרו, אפילו הכי אין בזה חשש ברכה לבטלה. אולם כשחוזר להפריש חלה אחרת, אין צריך לחזור ולברך. ואין חילוק בין אם נתערבה באותה עיסה, לבין אם נתערבה בעיסה אחרת. (שם עמוד תרלח)

יא. אם הפרישו חלה בערב שבת, והחלה שהפרישו אותה נפלה לתבשיל בשבת, מותר לחכם להפר את הנדר בשבת, דהוי כנדריים שמפירים אותם לצורך השבת. (שם עמוד תרמ)

המינים החייבים בחלה

יב. נאמר בתורה: "באכלכם מלחם הארץ", ואין קרוי לחם אלא הנעשה מחמשת מיני דגן שהם: חטים ושעורים, כוסמין (אין זו הכוסמת המצויה הקרויה כיום כוסמת), שבולת שועל, ושיפון. ולפיכך אין חיוב להפריש חלה אלא בעיסה העשויה מקמח של אחד מחמשת מיני דגן הנ"ל. (אוצר דינים לאשה ולבת תשס"ה עמוד תרמ)

יג. עיסה שנילושה מקמח אורז, דוחן, וכל מיני קטניות, אינה חייבת בחלה, אפילו אם אפו אותה בתנור. וכן עיסה העשויה מכל מיני קטניות, פטורה מהפרשת חלה. (עמ' תרמא)

יד. עיסה שהיא מעורבת מקמח חטה וקמח אורז, אם יש בה טעם דגן חייבת בחלה אף על פי שרובה קמח אורז, כל שהיא בדרך אפייה. ואפילו אם אין שיעור חלה בקמח החטים. אבל אם עירב שאר מיני קטניות שנילושו עם קמח חטה, אף שטעם החטה ניכר, מכל מקום אם אין רוב קמח חטה, אין העיסה חייבת בחלה. (אוצר דינים עמוד תרמא)

טו. חמשת מיני תבואה מצטרפין לחייב בחלה, דהיינו עיסה שיש בה תערובת מקמח של מיני דגן שונים, ואין בקמח שיעור המחייב להפריש חלה רק בצירוף שאר המינים, כל המינים מצטרפים להשלמת שיעור חלה וחייבת בהפרשת חלה. במה דברים אמורים

כשעירבן קמח, אבל אם לש כל אחד לבדו ואין בו כשיעור, ומדבקו למין אחר, אין מצטרפין אלא באופנים מסויימים. ואם עירב את כל העיסות עד שנעשו לעיסה אחת, חייבת בחלה בלא ברכה. ולכן אם עשה עיסה מחטים, ועוד עיסה משעורים, ובכל עיסה אין שיעור החייב בחלה, ועירב את העיסות עד שנעשו גוף אחד של בצק, יפריש חלה בלי ברכה. (אוצר דינים לאשה ולבת עמוד תרמא)

שיעור העיסה החייבת בחלה

טז. שיעור הקמח של העיסה שחייבת בהפרשת חלה בברכה הוא חמש מאות ועשרים דרהם, כמו שכתבו הרמב"ם ומרן השלחן ערוך. ושיעור הדרהם שלשה גרם, נמצא ששיעור הקמח של העיסה שחייבת בהפרשת חלה בברכה הוא אלף וחמש מאות וששים גרם. (1560 גרם), פחות מכן פטורה מן החלה. (אוצר דינים לאשה ולבת מהד' תשס"ה עמ' תרמב. הליכות עולם ח"ה עמ' רנג, יחזה דעת ח"ד סי' נה).

יז. אסור לעשות עיסתו פחות מכשיעור כדי להפקיע מעצמו חיוב חלה. ודוקא במתכוין להפקיע עצמו מהחיוב, אבל אם אין לו אלא עיסה קטנה, או שלש עיסה קטנה בערב פסח כדי שלא תחמיץ, אין בזה איסור שמפקיע עצמו מהמצוה. (אוצר דינים לאשה ולבת עמוד תרמא). ועיין ביב"א ח"י בהערות לרב פעלים חו"ד סי' ה דף שיג: בענין הפקעת עצמו ממצוה של תורה, אם יש בזה איסור).

ניתן להאזין לשיעור בכל יום שישי בשעה 15:40 ברשת מורשת ובשידור חוזר בטלפון: 0799165000
לקבלת העלון במייל ולכל הארה והערה: M0507497878@gmail.com

מהנעשה במוסדות "חזון עובדיה" ישוב אדם

חורף חס בבית מדרשו של מרן

כולל אברכים | יום שישי | בעלי בתים | מדרשיה לנוער ולבנות | ארגון בני הישיבות | ארגון הילדים בן מלך

גם אתה יכול להיות חלק מפעילות המוסדות!

לתרומות: עמותת חזון עובדיה שע"י מרכז רוחני תורני תל ציון - בנק מזרחי טפחות סניף 591 מ"ח 105767